

ORADEA

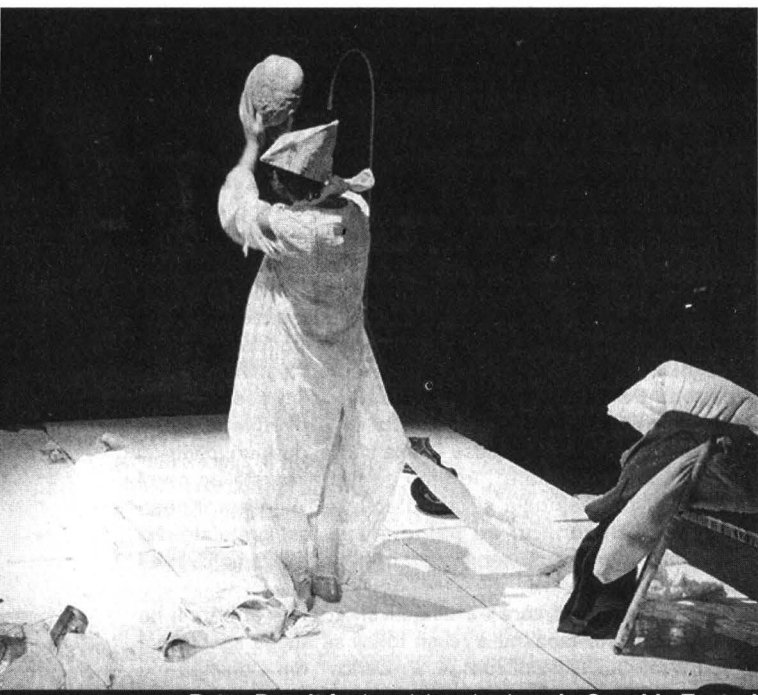
După douăzeci de ani

Seria autumnală a festivalurilor ce continuă să prolifereze la noi a fost deschisă, în actualul sezon, de Săptămâna teatrului scurt, desfășurată la Oradea, între 2 și 8 octombrie. Astfel, unul dintre cele mai vechi festivaluri din țară (această ediție, a X-a, marchează, dată fiind periodicitatea biennială a manifestării, 20 de ani de supraviețuire bravă) a făcut concurență aceluia numit „Autor '95” și programat, în aceeași perioadă, la Timișoara. Câtă vreme asemenea concomitențe vor să illustreze bogăția vieții teatrale (ori să creeze iluzia ei) și să-i pună pe cei interesați de a vedea **toate** festivalurile într-un veritabil „embarras du choix”, lucrurile sunt în ordine. Când, însă – așa cum s-a întâmplat –, feluriti indivizi nevrcoși descoperă aici perfide manevre de culise, ba ale „Puterii”, ba ale „Opoziției”, care urmăresc, vezi dumneata, să contracareze un festival al „Opoziției” printr-unul al „Puterii” și viceversa, împrejurarea devine alarmantă. Dar, cum de creiere paranoice (ca și de organizatori inabili) nu ducem lipsă nici într-o parte, nici în cealaltă, e bine, cred, să ne ținem firea și să lăsăm politica într-ale ei și teatrul într-ale lui; chiar dacă asta înseamnă să avem

comparativ cu alte ediții la care am asistat, întrecând uneori și capacitatea managerială a organizatorilor; nu însă în mod catastrofal, trebuie să adaug, așa încât minusurile de rigoare administrativă și plusurile de solitudine prietenească au alcătuit, până la urmă, o atmosferă de haos vesel și chiar agreabil.

Prin varietate s-au remarcat, la rândul lor, și spectacolele invitate în concurs. De la **Dama cu camelii** a TNB, interesantă încercare de teatru-dans a studentului coregraf Răzvan Mazilu (montarea a candidat la Marele premiu, obținând însă premiul de interpretare feminină prin protagonista Maia Morgenstern), la **Diaspora, rădăcinile mele**, realizat, în coproducție, de Théâtre de l'Ancre și de Centrul de Imigrare din Charleroi – Belgia, pe textele poetice ale Monicăi Săvulescu-Voudouris adaptate pentru scenă de Myra Iosif-Fischmann, reprezentații concepută de actrița-regizoare Madeleine Fabrice cu adresă socială declarată, spectacolele au acoperit o scală expresivă foarte amplă. Am ales exemplele de mai sus pentru că ele se situează, într-un fel, la extreme: stilizare formală accentuată, pe de o parte, demers conținutist cu intenție „pedagogică”, pe de altă parte; ambele putând coexista, în liniște, sub același soare al teatrului. (O paranteză: chiar dacă spectacolul belgian – gândit, de altfel, spre a fi jucat în mijlocul publicului, nu pe scenă „italiană”, ca la Oradea, nu se impunea prin virtuți regizorale ori actoricești ieșite din comun, nimic nu justifica respingerea lui insolentă de către unii condeieri „subțiri”, atât de subțiri că te întrebi cum de nu dispar din peisaj. Între adularea necondiționată și repudierea agresivă a tot ce e „străin”, rămâne loc destul pentru reacții normale.) La aceiași poli s-au plasat, întrucâtva, cele două reprezentații sosite de la Chișinău, respectiv **Voci în lumina orbitoare** de Matei Vișniec, regizată, la Teatrul „Eugène Ionesco”, de Petru Vutcărașu, și **Noi** de Constantin Cheianu, pusă în scenă la Teatrul „Luceafărul” de Mihai Fusu. Dacă cea dintâi izbutește o frumoasă transcriere în termeni teatrali a monologurilor mai degrabă lirice ale lui Vișniec, prin mijloacele de acum verificate ale acestei talentate trupe și ale mereu surprinzătorului Vutcărașu (pregnanță vizuală, plasticitate de grup, antrenament profesional ireproșabil), cea de a doua nu depășește nivelul unui montaj agitatoric – altfel, inteligent construit. Diferența de calitate s-a reflectat și în palmares: în timp ce **Voci...** a obținut Marele premiu pentru spectacol, premiul special al juriului (coregrafa Angela Doni) și nominalizarea la premiul de regie, **Noi** s-a întors acasă doar cu diploma de participare oferită tuturor oaspeților.

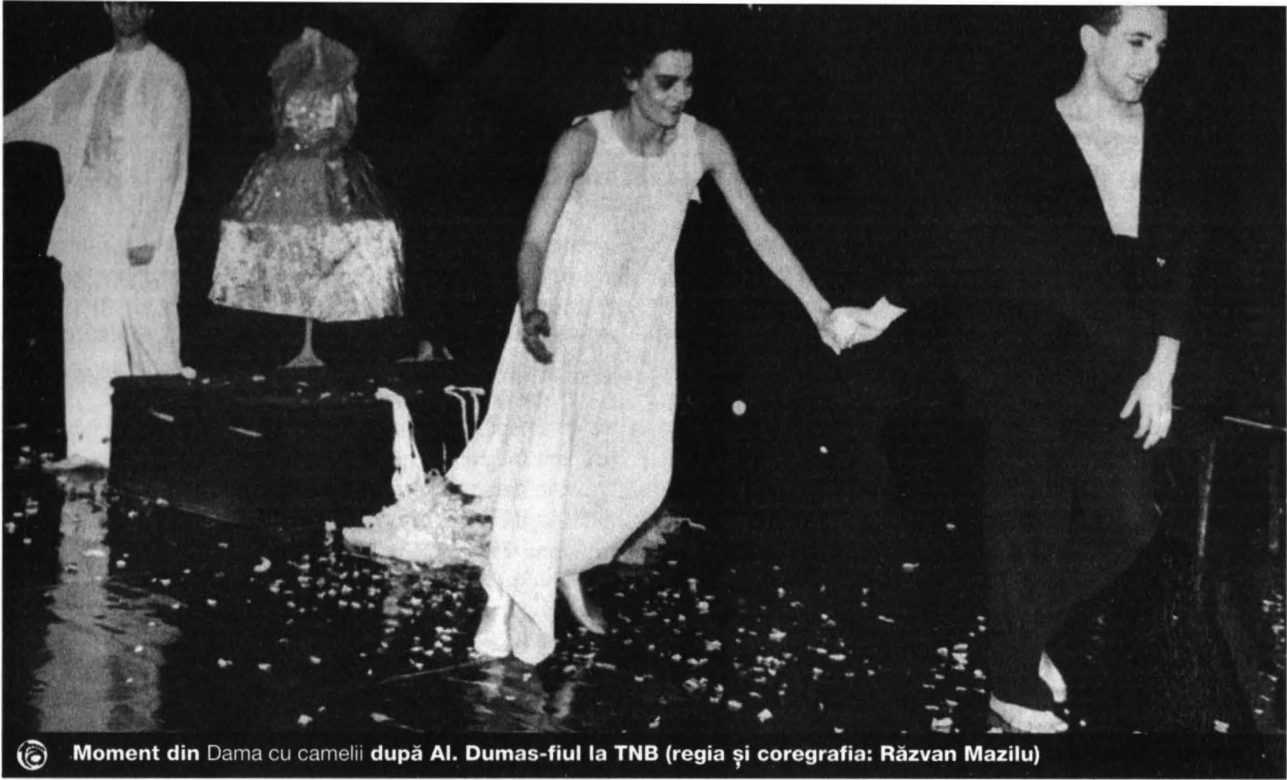
Continuând identificarea extremelor, trebuie spus că polarizarea cea mai netă s-a manifestat în spectacolele teatrului-gazdă. Secția română a acestuia s-a înscris în concurs cu două producții: premiera pe țară **Aproape o pădure** de Ana Ripka-Rus și monodrama **Jurnalul unui nebun** de Gogol. Ambele – montate de regizoare tinere (debutanta Iustina Prisăcaru și nudemult-absolventa Anca Bradu Panazan); ambele – jucate cu publicul urcat pe scenă; ambele – presupunând notabile cheltuieli de energie (și nu numai) prin amenajarea și folosirea spațiului. Până aici, numai asemănări; dar numai până aici. Pentru că, dacă prima reprezentație a provocat, prin lipsa totală a oricărui sens, o consternare unanimă (autoarea însăși declara că nu și-a mai recunoscut piesa în spectacol), cea de-a doua, lucrată regizoral cu migală și sensibilitate (o gradare mai subtilă a evoluției psihice și dramatice a eroului era, totuși, necesară), jucată intens de Petre Panait și beneficiind de scenografia

Petre Panait în Jurnalul unui nebun de Gogol la Teatrul de Stat din Oradea (regia: Anca Bradu-Panazan)

30 de festivaluri pe stagiune, dintre care 15 să se petreacă simultan...

Precedat, în primăvară, de un concurs dramaturgic de profil, la care s-au acordat doar un premiu III (Paul Cilianu) și două mențiuni, fapt ce neliniștește cumva în privința viitorului național al acestei specii literare, teatrul scurt, festivalul orădean a inclus, pe parcursul a șase zile, nouăsprezece reprezentații aspirante la cele cinci premii puse în joc (pentru că, și aici, reuniunea este, de fapt, o competiție). Au mai fost, în afara acestora, alte șapte spectacole, mai lungi ori mai scurte, din țară ori din vecini (Ungaria și Republica Moldova), colocvii, lansări de carte. Fără îndoială, ca număr și varietate a ofertelor, Săptămâna (parte integrantă a Lunii culturii orădene) s-a întrecut pe sine,

Moment din Dama cu camelii după Al. Dumas-fiul la TNB (regia și coregrafia: Răzvan Mazilu)

elocventă a Vioarei Bara, și-a adjudecat numeroase aprecieri, precum și premiul de interpretare masculină și pe cel de scenografie (precum și nominalizarea la premiul de regie). Diferențe, de viziune dar și calitative, au existat și între cele două versiuni – Teatrul Odeon din București, regia: Diana Manole, și Teatrul „Andrei Mureșanu” din Sfântu-Gheorghe, regia: Bogdan Voicu – ale piesei lui Fernando Arrabal **Picnic pe câmpul de luptă**; o montare în cheie realistă, cu haz și, totodată, cu dramatism, bine „acoperită” actoricește – una, o lectură cu pretext oniric, regizată ezitant și jucată aproximativ – cealaltă (care a fost totuși nominalizată pentru scenografia lui Deák Barna).

Mai palid reprezentat, capitolul „surprize” a impus decisiv spectacolul Teatrului Maghiar „Csiky Gergely” din Timișoara cu **Soldații** de Robin White: o mizanscenă solidă, cu momente de emoție adâncă, o interpretare precisă și o scenografie expresivă i-au adus, pe lângă trofeul pentru regie, atribuit lui Gáll Ernő din Ungaria, nominalizări la toate celelalte categorii de premii. Impresii pozitive a produs și montarea Teatrului „Arlechino” din Brașov cu **Buzunarul cu pâine** de Matei Vișniec, în regia interpreților Vitalie Bichir și Marius Cisar (primul, nominalizat pentru rol masculin), precum și aceea a Teatrului Național din Târgu-Mureș, secția maghiară, cu **Madárka** (Mica pasăre) de William Wharton (regia: Kincses Elemér), al cărei protagonist, Kozsik József, a fost la un pas de premiul cuvenit celui mai bun actor. A interesat, dar a și exasperat prin lungime **Piesă cu repetiții** de Martin Crimp, adusă de Naționalul târgumureșean în regia lui Theodor Cristian Popescu, actrița Diana Văcaru dobândind o binemeritată nominalizare pentru cele trei roluri susținute aici. Deasupra liniei de plutire s-a aflat și reprezentarea teatrului particular Kiss Stúdió din Oradea cu piesa **Cofetăreasa** de Molnár Ferenc (regia: Kovács Levente), în care mi-a plăcut mai ales jocul lui Dobos Imre.

În zona cenușie (culoare foarte periculoasă în artă) au navigat, mai voinicește, mai obosit(or), cu excepția cazurilor deja pomenite, spectacole precum **Escorial** de Michel de Ghelderode al Naționalului clujean (regia: Dorel Vișan), în ciuda prezenței în distribuție a unui actor cu renumele lui Marius Bodochi, **În seara asta repetăm Shakespeare** după Ion Sava

(Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani, regia: Marius Rogojinski), **Colecția** de Harold Pinter, regizat la Baia Mare de Romeo Bărbosu (mai interesantă s-a arătat reprezentarea hors-concours cu premiera pe țară **Sotoba Komachi** de Yukio Mishima), **Pește în patru** de Wolfgang Kohlhaase și Rita Zimmer (secția maghiară a teatrului orădean, regia: Seregi László), **Melodie varșoviană** de Leonid Zorin, pus în scenă de Virgil Tănase, sub firma Teatrului de Comedie, ori **Electra** de Sofocle, montat, la Teatrul German din Timișoara, de Cristian Hadji-Culea cu stupefiante „împrumuturi” din **Phaedra** lui Purcărete.

Am înșirat toate reprezentațiile participante la festivalul-concurs de la Oradea – riscând astfel să produc satsisirea lectorului – nu numai pentru a sugera misiunea deloc simplă a juriului prezidat de Leopoldina Bălanuță, ci și pentru a (re)aminti că teatrul scurt cuprinde o considerabilă diversitate de titluri ispititoare (și câte încă, și cât de bune, au rămas pe dinafară!). Este, cred, o recoltă aptă a stimula fantezia oricărui regizor, și mai ales a debutanților. O carieră lungă se poate face și cu piese scurte.

ALICE GEORGESCU

Scenă din Soldații de Robin White la Teatrul „Csiky Gergely” din Timișoara (regia: Gáll Ernő)

